

ATT LÄRA IN UTE BLADET

NR 1/18
ÅRGÅNG 32

NATURSKOLEFÖRENINGEN

**Internationell
utblick**

ATT
LÄRA IN
UTE

Naturskoleföreningen

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik.

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar. Enskild medlem får ett ex. av ATT LÄRA IN UTE-BLADET, som utkommer med fyra nummer per år. Institutioner får 3 ex. per nummer.

ÅRSavgift

- enskilda medlemmar 220 kr
 - organisationer/institutioner 520 kr
 - naturskolor 1000 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2. Uppge namn, adress och telefon.

Adress

Naturskoleföreningen
c/o Katarina Larsson
Sätravägen 21
81930 Skärplinge

ATT LÄRA IN UTE-BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Hanna Heurlin

REDAKTÖR

Robert Lättman-Masch

Adress

ATT LÄRA IN UTE-BLADET
c/o Robert Lättman-Masch
Sköndalsvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708
robert.lattman@naturskolan.pp.se

HEMSIDA

www.naturskola.se

ANNONSER

Helsida 1500 kr, halv 800 kr, kvarts 400 kr

MANUSSTOPP

Nr 2/18 1 april

FRAMSIDA

Foto: Robert Lättman-Masch

UPPLAGA

800 ex.

PAPPER

Multi Art Silk
Svanenmärkt

TRYCK

Lenanders Grafiska AB, Kalmar

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra.

ORDFÖRANDE

Hanna Heurlin
Engelbrekts väg 65
191 62 Sollentuna
070-221 99 08
hanna.heurlin@naturskola.se

VICE ORDFÖRANDE

Linda Sporrang
Bergsgatan 1
725 91 Västerås
076-5692858
linda.sporrang@naturskola.se

KASSÖR

Katarina Larsson
Sätravägen 21
819 30 Skärplinge
070-6659908
katarina.larsson@naturskola.se

LEDAMÖTER

Magnus Göranson
Ålyckevägen 2
313 50 Åled
070-2765116
magnus.goranson@naturskola.se

Marlene Bigren
Gammeltorpsvägen 5c
155 30 Nykvarn
070-086 22 90
marlene.ness@naturskola.se

Anders Abrahamsson
Klintvägen 237 A
97332 Luleå
070-564 55 88
anders.abrahamsson@naturskola.se

Lisa Lundin
Vikgatan 1 G
149 50 Nynäshamn
070-606 49 39
lisa.lundin@naturskola.se

Pia Nilsson
Mälarevägen 9
294 38 Sölvesborg
073-3737364
pia.nilsson@naturskola.se

Pia Bäckman
Kullervovägen 2 E 17
02580 Sjöunda, Finland
+358-50 350 4870
pia.backman@naturskola.se

REDAKTÖR FÖR

ATT LÄRA IN UTE-BLADET

Robert Lättman-Masch 08-52073708

WEB-ANSVARIG

webb@naturskola.se

INFORMATIONSMATERIAL

Naturskoleföreningen har material till mässor, föreläsningar och utställningar. Behöver du informationsfoldrar, låna föreningens Power Point eller Roll up, köpa tygmärke med Naturskoleföreningens logo kontakta Linda Sporrang på tel 076-5692858.

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i ATT LÄRA IN UTE -BLADET:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
- Skriv gärna bildtexter.
- Bifoga illustrationer eller foton med hög upplösning.
- Skicka en fil med din egen layout där det framgår var bilder passar. Skicka också en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times new roman 10 p utan inslag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet.
- Det går bra att skicka material som e-post:
robert.lattman@naturskolan.pp.se

ATT LÄRA IN
UTE
BLADET
2018

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
Skolverksamhet i Canberra.....	4
Forest school i Canada.....	7
Nynäshamns Naturskola i Japan.....	10
Tobetsu Ecological Community.....	12
Forest school i Birmingham.....	15
Eskilstuna Naturskola i samarbete...	16
Samarbete för gröna skolgårdar.....	17
Att lära in SFI ute.....	19
Naturrutan.....	22

Ansvar för innehåll i detta nummer:
Hanna Heurlin och Robert Lättman-Masch

Internationell utblick

Att vi har kollegor runt om i världen som arbetar med utomhuspedagogik det vet vi. Vi är många som både får besök och besöker verksamheter i andra länder. I det här numret ger vi utrymme för några av dem att presentera sina verksamheter och några Naturskolor berättar om sina besök och samarbeten. Japan, Australien, Canada, Storbritannien – lärare, elever, fortbildning och möten med människor.

Hos oss i Sollentuna har vi haft besök från både Mongoliet, Indien, Belgien, Japan och Storbritannien, bara sen jag började. Och en del kontakter lever kvar. Mongoliet skickar månadsrapporteringar. Indien och Belgien – kontakt via Facebook. På nätet blir världen lite mindre, lite närmare.

Ute på våra Naturskolor runt om i Sverige pågår projekt och utbyten varje år. Våra verksamheter syns och vi får också chans att lära av varandra. För det visar sig att vi förmodligen har likande utmaningar – rätt kläder, utmaningen att hävda sig mot läroplansmålen, transporter och tillgång till personal. När vi hjälper varandra blir vi starkare i vår motivation att fortsätta jobba för alla barns rätt

att få lära in ute.

Ofta står vi i vår verksamhet för inspirationen och idéerna. Vi delar med oss och visar upp våra verksamheter. Det är viktigt att även vi får chans att fylla på. I april har vi möjlighet att träffas för påfyllning i Eskilstuna. Dags för vår årliga konferens. Hela regionen har jobbat under året för att ordna allt på bästa sätt för oss för att vi ska få alla möjligheter till välfyllda dagar. Ta chansen och var med! Anmäl dig, om du inte redan gjort det!

Sayônaraa, good bye, tot ziens, Tschüss, näkemiin, alwida, adiós, hej då och tack för denna gången!

HANNA HEURLIN

Skolverksamhet i Botaniska trädgården, Canberra

Hösten 2017 fick jag den spännande möjligheten att vara volontär i skolverksamheten på Australian National Botanic Gardens i Canberra. Varje år besöker ett stort antal skolklasser från både Canberra och omgivande delstater botaniska trädgården och deltar i olika program på teman habitat, botanik, liv i dammen, aboriginers användning av inhemska växter och olika naturtyper i Australien. I Australien är det vanligt att en avgift tas ut av föräldrarna när eleverna ska på exkursion. Att åka till botaniska trädgården och delta i ett eller ett par program under en dag kostar ca 50 kr per elev. Om en elev har svårt att ha råd att åka finns det

ofta en lösning för det som skolan har - t ex att de tar ut något mera från de andra eleverna för att täcka detta. Guiderna jobbar på timmar och kommer in en förmiddag eller en eftermiddag för att guida ett par klasser. Botaniska trädgården i Canberra är fantastiskt fint uppbyggd. Man kan vandra omkring i de olika naturtyperna som finns i Australien - öken, eukalyptusskog, tempererad och tropisk regnskog etc - samt i områden där man specialiserat sig på en viss växtfamilj. Många delar ger ett vilt intryck och har tät växtlighet och djurlivet är rikt. Här finns många fåglar, echidnas, possums och kängurur. Trädgården ligger intill

ett vilt naturområde.

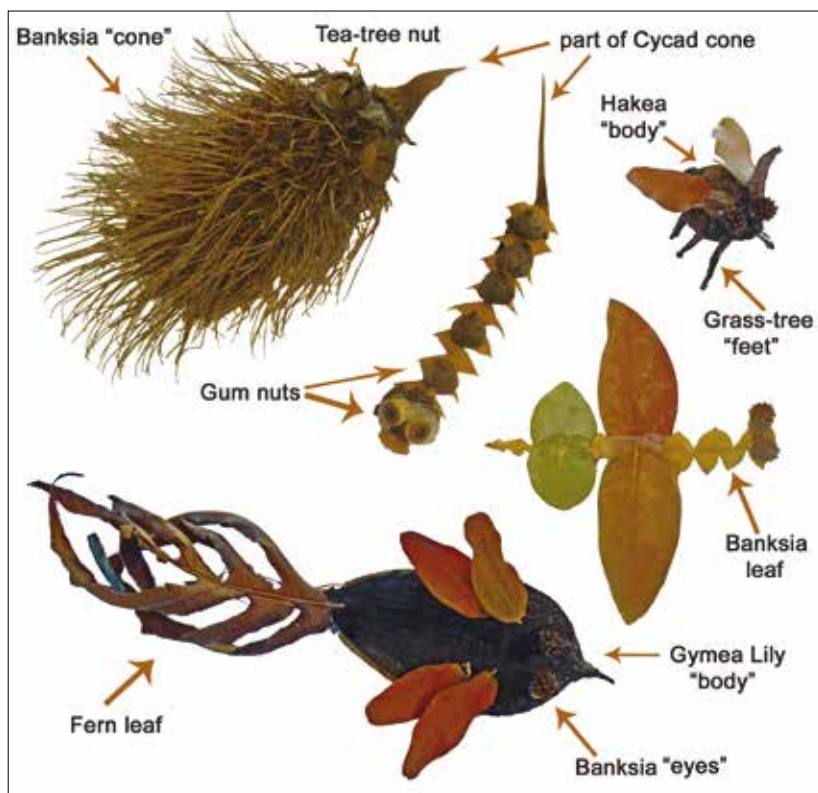
Programmen är i snitt en timme långa och många klasser deltog i ett par stycken när de var där. De hade ett upplägg med relativt mycket passivt lyssnande till läraren och inte så mycket undersökande arbetssätt som jag har erfarenhet av i naturskoleundervisning i Sverige, men de hade även en del praktiska aktiviteter. Jag hade med mig ett par böcker i "Ute är inne" serien och de var mycket intresserade!

Jag fick många idéer och uppslag till egen verksamhet under tiden som volontär. Här vill jag dela med mig av några!

Habitat hunter

Programmet gick ut på att lära främst lågstadiel elever om habitat. Vi utvecklade programmet och testade nya arbetssätt under min tid som volontär. Här tillverkade vi djur av naturmaterial, eleverna fick fundera över hur just deras djur levde och vad det behövde från sin omgivning. De fick samtidigt lära sig om vilken växt de olika delarna kom ifrån.

Vi gjorde ett informationsblad med mera information om ett par av träden/växterna som de kan ha med sig runt på vandringen i botaniska trädgården. Exempel nedan.

Grass-trees

Family: Xanthorrhoeaceae

Grass-trees have been presented in Australia since the dinosaurs lived here! They are endemic to Australia - which means it's only here they grow wild in the nature!

Their flower stems are good for making light spear shafts. The heart of the stem has been used as food. In the base of each leaf there are a waterproof resin that has been used as glue to fasten barbs in spears and to cover the outside of bark canoes.

Grass-trees has a large underground trunk that survives fires. The grass-tree flowers as a response to fires!"

Under besöket använde eleverna färdiga djur som Botaniska trädgården hade och de fick sedan med sig ett kit med växtdelar för att bygga sina egna i skolan. Såklart kunde de komplettera med egna fynd!

Ovan har eleverna valt varsitt djur, funderat kring det och sedan har guiden lagt ut två bilder – en på dag och en på natt. Eleverna går sedan till den bild de tycker bäst stämmer in på deras djur – är de dagaktiva eller nattaktiva. I nästa steg får de fundera över vad deras djur äter – levande växter, döda djur och växter eller andra djur etc. I nästa steg var de sover.

Pollination

Här går man omkring med guide i botaniska trädgården och pratar om hur olika träd och växter blir pollinerade. I Australien är många blommor pollinerade av fåglar. Det finns också inhemska bin som har en speciell pollineringsmetod som inte de importerade europeiska honungsbina kan utföra. De inhemska bina är viktiga för många inhemska växters pollination, eftersom de har evolverat tillsammans.

I aktiviteten ovan får eleverna ta varsitt "pollen" – en plastboll. De ställer sig i en ring med ryggen mot mitten

och "vindpollinerar" en blomma (blå pärm i detta fall) som ligger i cirkeln genom att slumpartat slänga bollen över axeln. Träffas "blomman" så är den pollinerad. Inte många träffade. Sedan får vissa elever vara bin och andra blommor och bina får leta upp rätt blomma för att pollinera "dvs en blomma som håller en plastboll i samma färg som biet självt".

Eleverna får också se ett bihotell och få berättat för sig hur man kan göra ett sådant själv.

Botanik

Här fick eleverna jobba med olika växtfamiljer i grupper. De fick ett blad med typiska egenskaper för växterna i en viss familj, samt en burk med växter från denna familj. Sedan fick de studera växterna för att hitta de olika typiska egenskaperna. Eleverna roterade mellan stationerna. En sak jag tog till mig här var när guiden jämförde de olika nivåerna i hierarkin med beskrivningen av var någon bor. Personen bor på "Jorden – Sverige –

Lund – Arkivgatan". En intressant jämförelse!

Waterwatch

Waterwatch är en organisation som arbetar med åar och våtmarker i Australien. Den har ett fåtal anställda och många volontärer. Volontärerna kan vara studenter med inriktning mot vatten och miljö, intresserade boende kring ett vattendrag, skolklasser som integrerar arbete med ett vatten i sin skolundervisning etc. Jag följde med en grupp ut och fick se en aktivitet som jag vill dela med mig av.

Ledaren berättade en berättelse om ett antal människor som bodde längs ett vattendrag. Det var målare, bilmekaniker, jordbrukare, familjer etc. Hon hade med sig ett antal filmburkar med olika innehåll som kom från människorna som bodde längs ån. Där fanns färgrester, olja, glasspapper, tops etc. Ån symboliserades av en glasskål med vatten. Skolklassen var samlade i en ring runt. Filmburkarna delades ut till eleverna. Vartefter berättelsen gick framåt fick den med rätt filmburk hålla innehållet i "ån" som såklart då blev smutsigare och smutsigare. Inte en vacker syn, men en tänkvärd. Konkret. Waterwatch har arbetat fram ett gediget material för skolklasser att jobba med på tema vatten. Se länk längst ner.

Skolan i Australien och Sverige

Mitt intryck av undervisningen och skolan i Canberra – och den grundar sig då på de skolklasserna vars guidningar jag varit med på, samt mina egna två barns skola där de gick i lågstadiet ett halvår i ett medelklassområde i huvudstaden Canberra – är att skolan

är mycket ambitiös och att eleverna är generellt sett mycket respektfulla och artiga sinsemellan och mot läraren. Föräldrar håller generellt sett efter sina barn mera än i Sverige, är mitt intryck, när det gäller artighet och respekt och det speglar ju av sig i skolan. Det kändes som att lärarna inte behövde arbeta med den biten riktigt lika mycket som ofta är fallet i Sverige. Det är också vanligt att föräldrar engagerar sig mycket i skolan och arbetar som volontärer i klasserna eller på exkursionerna när det behövs extra hjälp. Man har mycket aktiviteter, som ofta anordnas av föräldrarna i skolan, där man samlar in pengar till skolan. Det ger både gemenskap och medel till skolan. Jag har intrycket av att det är något mera utantill-lärning och "traggelkunskap" i skolan, vilket kan vara en fördel. Man behöver inte nödvändigtvis lära sig växtsystematik och namn på växter för att förstå ekologiska samband i naturen, men det kan vara en fördel och ge självförtroende och man får lättare att ta till sig texter etc där olika arter nämns om man har fått lära sig detta. Det är en intressant aspekt när man ska lägga upp egna exkursioner

här – hur mycket artkunskap etc man ska lägga in. Sammantaget var det en otroligt spännande upplevelse att få ta del av arbetssättet och kulturen i Canberra!

TEXT OCH FOTO: INGEGERD LJUNGBLOM
NATURSKOLAN NATUR I FOKUS

Länkar

Australian National Botanical Gardens <https://parksaustralia.gov.au/botanic-gardens/for-schools.html>

Waterwatch www.waterwatch.org.au/

Waterwatch handbok med övningar för skolklasser www.act.waterwatch.org.au/Files/education/Sustaining%20River%20Life.pdf

Utförsäljning av boken Naturpedagogik

Min bok Naturpedagogik har varit en populär utomhuspedagogisk handbok i 10 år och tryckts i fyra upplagor. Den sjunger nu på sista versen; Gleerups förlag har överlåtit de sista 200 böckerna till mig och jag säljer dem till starkt reducerat pris (tidigare F-pris 425 kr). Boken lämpar sig för pedagoger i förskola och hela grundskolan. I ex. 90 kr 5-15 ex. 80 kr st. Fler än 15 ex. 70 kr st. Frakt och moms tillkommer.

Hur ska vi som arbetar med barn och ungdomar öppna dörren ut till naturens mångfald? Naturpedagogik visar en väg. I mer än 400 förslag på övningar fördelade på 23 kapitel

ges läsaren exempel på experiment, undersökningar och ekologiska lekar som är lätta att genomföra utan stora förberedelser eller avancerad utrustning. Boken vänder sig till skolpersonal, ledare inom friluftsförbund, studerande på lärarhögskolor och motsvarande, kort sagt alla som har intresse av utomhuspedagogiska metoder i ämnesövergripande sammanhang.

Beställning:

germund.sellgren@gmail.se

Tel: 070-562 13 50

Forest and Nature School in Canada

Foto: © CHILD AND NATURE ALLIANCE OF CANADA

Hello fellow outdoor educators! My name is Charlotte and I am a teacher on the Pacific Coast of Canada. When not in my own classroom, I work for the Child and Nature Alliance of Canada (CNAC), a national charitable organization dedicated to ensuring that all Canadian children and youth have the opportunity to play and learn in nature.

OUR PHILOSOPHY OF OUTDOOR EDUCATION

If you were to visit schools across Canada you would find students participating in a wide variety of outdoor education experiences, from camping trips and gardening, to nature walks and research projects. The Child and Nature Alliance celebrates and seeks to network with individuals and organizations providing these experiences. At the same time, we advocate for a specific theory of outdoor education known as Forest and Nature School.

At the heart of the Forest and Nature School philosophy is the belief, supported by a growing base of evidence, that free and risky outdoor play is beneficial to children's learning, physical health, and social health (see Brussoni et al, 2015). The idea

is not a new one. First Peoples in Canada have raised resilient children through playful land-based learning for millennia and the right to play is enshrined in the United Nations Convention on the Rights of the Child. When children play – when they engage with an activity of their own choosing that they can

quit, repeat, and complete without being evaluated by others – they are exercising a hardwired instinct to seek out and practice new skills (Gray, 2013). In other words, to play is to learn. To play outdoors is to learn in an environment full of ever-changing stimuli that support gross-motor, fine-motor, and socio-emotional development alongside intellectual development.

In practice, Forest and Nature School has two defining characteristics. First, children and educators return to the same place in nature multiple times over the course of a school year – maybe once a week, maybe every day. The place could be a beach, a meadow, a forest, or a muddy corner of the schoolyard. What matters is that children have regular, repeated access to the natural space. In this way, children experience how nature changes over time, they build a lasting relationship with the place, and they have the opportunity to try things over and over again at their own pace.

The second defining characteristic of Forest and Nature School is that learning is recognized as a child-led and emergent process – one that unfolds as children play. Educators do not, in fact, cannot pre-plan what children will learn. Instead,

Foto: © CHILD AND NATURE ALLIANCE OF CANADA

Foto: © CHILD AND NATURE ALLIANCE OF CANADA

they support children's learning by providing a framework of social routines (eg. sharing circles and quiet sit spots), time for free play, and mentorship on how to manage risks (eg. looking for dead branches before climbing a tree). Educators also observe, document, and respond to children's interests. For example, having observed children creating an impromptu mud restaurant, an educator might bring pots and pans to the next session so as to extend the children's play. They might take a few photos to share with the children and their respective adults, using the photos to illustrate connections between curriculum outcomes and children's play. In this case, six year

olds at play in a mud kitchen are comparing volumes, using ratios, and practicing persuasive language: "Pies for sale! Two for one dollar!"

OUR MISSION

The primary mission of the Child and Nature Alliance is to ensure that all Canadian children and youth – emphasis on all – have the opportunity to play and learn in nature. We believe that supporting educators at diverse early learning centers and public elementary schools is key to providing equitable access to outdoor play.

CHALLENGES FACED BY EDUCATORS

Just like the children and families

they serve, educators in Canada can experience financial, cultural, and geographical barriers to connecting with nature on a regular basis. Common challenges include: the cost of transportation to a wilderness location, finding additional adults to accompany a class outdoors, ensuring all children have appropriate outdoor clothing, and connecting outdoor learning to a mandated curriculum. What's more, taking children outdoors in all seasons requires a culture of trust between families, school administrators, community partners, and educators. Developing this kind of trust can take time, especially within the context of the North American perception that litigation is imminent.

Isolation is another challenge educators can face. Canada is so geographically and politically diverse that everything from climate, to attitudes towards nature, to health and safety policies can vary from region to region. This can contribute to educators feeling alone in their efforts to take children outdoors.

HOW WE SUPPORT EDUCATORS

All across Canada, advocates of risky outdoor play are rising to the challenges listed above. Our goal at the Child and Nature Alliance is to provide these advocates with a network of inspiration and support, connecting them with each other, with professional learning opportunities, and with policy and research developments in the field of risky outdoor play.

From our home base in the forest just outside Ottawa, Canada's capital city, the Child and Nature Alliance runs the Ottawa Forest and Nature School. It is a constantly evolving, never perfect, always exciting, example of what kinds of programming and partnerships are possible. This includes partnerships with universities and hospitals, researchers and policy makers. One such partnership led to the creation of a national position statement on the benefits of risky outdoor play, which educators across the country have used to support their outdoor play initiatives (see Participation, 2015).

Over the last three years we have also

Foto: © CHILD AND NATURE ALLIANCE OF CANADA

FOTO: © CHILD AND NATURE ALLIANCE OF CANADA

educators together for five days of face-to-face instruction, followed by a year of online collaboration and mentorship as they incorporate the philosophy of Forest and Nature School into their teaching practice. In keeping with our commitment to being authentic, CNAC workshops and courses are playful and rigorous, and yes, they take place outdoors. We stomp in puddles, learn to pack extra socks, listen intently to each other and to the land, cook over fires, whittle sticks and challenge ourselves to extend our mental and physical comfort zones. The intention is for participants to experience first-hand the transformative and educative power of playing in nature, so that they can speak from the heart as well as the mind as they continue to advocate for outdoor risky play.

TEXT: CHARLOTTE GLEAVE RIEMANN
FOTO: CHILD AND NATURE ALLIANCE OF CANADA

partnered with the Ottawa Carleton District School Board. Through this program, teachers can bring their classes for regular and repeated visits to the Ottawa Forest and Nature School. In addition, we support teachers in doing Forest and Nature School in a local natural space near to them - we call this our "Nearby Nature" program - so that they can continue to nurture outdoor, free, and risky play and the connections to learning in their school communities.

The Ottawa Forest and Nature School is also host to family and adult-only events designed to give adults a taste of the magic of forest school and promote a culture of trust that will further support educators' efforts to take children outside.

Running our own programming means that CNAC employees are authentically connected to the work of taking children outside. We can empathize with educators wondering how to manage snack time outside or how to do outdoor risky play with ten-

year-olds. We reach out to educators via our website and social media platforms, sharing our own questions about what it means to be a Forest and Nature School educator and letting them know that they are not alone. Our website also includes a directory of Forest and Nature Schools across the country so that educators can be in touch with one another. We are working towards a membership model that would include a more formalized online community of practitioners. In the meantime, educators are forming communities of practice both online and in-person as a result of attending our professional learning opportunities.

The Child and Nature Alliance offers professional learning opportunities in communities across the country. These include one or two-day workshops, our Forest and Nature School Practitioner's Courses, study tours, and we are working towards online webinars and an annual conference. The Practitioners courses bring

References

Brussoni M, Gibbons R, Gray C, Ishikawa T, Sandseter EB, Bienenstock A, Chabot G, Fuselli P, Herrington S, Janssen I, Pickett W, Power M, Stanger N, Sampson M, Tremblay MS. (2015). *What is the Relationship between Risky Outdoor Play and Health in Children*. Int J Environ Res Public Health. 12(6): 6423-6454.

Gray, P. (2013). *Free to learn*. New York, NY: Basic Books.

ParticipACTION. The Biggest Risk is Keeping Kids Indoors. The 2015 ParticipACTION Report Card on Physical Activity for Children and Youth. Toronto: ParticipACTION; 2015.

Nynäshamns Naturskola i Japan

Bakgrund

2010 blev Nynäshamns Naturskola, tillsammans med Halmstads Naturskola och Falu Naturskola, inbjudna till Japan av Rikkyo universitet i Tokyo. Resan arrangerades av Sustainable Sweden, en organisation som ville lyfta frågan om biologisk mångfald och barns och elevers kontakt med naturen inför det internationella mötet om biologisk mångfald i Nagoya samma år. Under resan fick vi kontakt med en Naturskola i Tobetsu på Hokkaido som kallas TEC, Tobetsu Ecological Community. Efter att TEC varit på studiebesök i Nynäshamn både 2015 och 2017 bjöds Nynäshamns Naturskola in för att föreläsa och hålla workshops på flera platser i Japan för att visa vad naturskola innebär, hur Nynäshamns Naturskola är organiserad, hur svensk utomhuspedagogik fungerar och vad fördelarna med det utomhusbaserade lärandet är. Resan innehöll också studiebesök på skolor och förskolor med särskilt fokus på utemiljöerna.

Liten yta

Under resan i Japan i november hann

vi besöka Sapporo, Tobetsu, Kyoto, Nagano, Ueda, Yokohama och Tokyo. Eftersom vi arbetat med skolor och förskolors utemiljöer i ungefär 20 år var det naturligt att besöka olika förskolor och skolor som kunde visa goda exempel på utveckling av barnens miljöer. På flera ställen visade de inspirerande prov på att tänka nytt och en bit utanför boxen. De problem som måste lösas i Japan är att utveckla miljöer där väldigt många barn ska kunna leka på en begränsad yta. De förskolor vi besökte hade mellan 250 och 300 barn. Ytan utomhus var 700-1000 m² vilket innebär att om alla barn är ute samtidigt får de ca 3 m² var. Det kan jämföras med diskussionerna vi har i Sverige när det gäller förskolors utemiljöer där det nämns 30-40 m² per barn, både för att barnen ska ha tillräckligt utrymme men också för att undvika slitage. På de ställen vi besökte, och som inte var representativa för förskolor i Japan, hade de byggt uppåt för att öka ytan. Till exempel hade de på en förskola anlagt en stor kulle mitt på gården och sedan byggt lekhus på höjden med stora utmaningar för barnen att

klättra upp för. Även inomhus hade flera förskolor byggt på höjden för att öka ytor att leka på.

Teori och praktik

Under våra workshops hade deltagarna olika bakgrund, men med ett gemensamt intresse för lärande utomhus. De var lärare, förskolelärare, utomhuspedagoger, naturguider och olika typer av administratörer. Vid flera tillfällen föreläste vi inne först och gav en teoretisk bakgrund för att sedan gå ut och låta deltagarna prova på olika aktiviteter. Denna kombination av teori inne och praktik ute är det absolut bästa sättet för att deltagarna ska förstå vad utomhuspedagogik och utomhusbaserat lärande innebär. Intresset för våra workshops utomhus ökade under tiden i Japan allteftersom det spreds på sociala medier att de varit lyckade. Det innebär att vi fick planera om och ändra våra Power Points under resans gång och förlägga mer tid utomhus.

Naturskola i Japan

I Japan finns ingen motsvarighet till Nynäshamns Naturskolas sätt att arbeta med skolklasser. Vi tar emot alla klasser med deras lärare från grundskolan i hela Nynäshamns kommun en dag per år och vi har en tydlig koppling till olika ämnen i läroplanen. Det som i Japan skulle kunna jämföras med detta är de camps (lägerskola) av amerikansk modell som skolorna använder sig av. Under hela grundskolan kommer klasserna en gång till ett camp vilket innebär att de får två dagar med utomhusaktiviteter

En förskolegård i Yokohama där baksidan, som tidigare inte användes, försetts med ett torn där barnen kan gå ut. Längst ner vid tornets botten finns en tratt där barnen kan "rinna" ut till en liten remsa natur.

Uteengelska på en naturskola utanför Sapporo.

med en övernattnings däremellan. Uteaktiviteterna är av friluftslivskarakter, som vi har förstått det, och har inga tydliga kopplingar till skolans ämnen.

Det som TEC är intresserat av är Nynäshamns Naturskolas modell där klasserna kommer en gång per år och att varje årskurs har sitt program (tema) med tydliga kopplingar till läroplanen. Lärarna i Nynäshamns kommun får en handledning för varje program med instruktioner om vilket förarbete och efterarbete som ska göras i samband med naturskoledagen. I handledningarna finns även fler exempel på olika utomhusaktiviteter lärarna själva kan göra med sina elever inom respektive tema.

Matematik och engelska

Det lärarna och föräldrarna i Japan är mest intresserade av är hur eleverna kan lära sig engelska utomhus. Eleverna i Japan behöver lära sig att kommunicera muntligt på engelska, inte bara läsa och skriva engelska. Därför ägnade vi hälften av tiden utomhus till just uteengelskaövningar. Det som förskolelärarna och föräldrarna till yngre barn är mest intresserade av, och nyfikna på, är hur barn kan lära sig matematik utomhus. Därför ägnade vi andra hälften av tiden ute åt utomhusmatematik. Japaner i allmänhet är något blygsamma i sin framtoning, men med de övningar som vi presenterade under de workshops vi hade utomhus deltog de med stor glädje och stort engagemang. Även under frågestunderna både inne och ute visade de stort intresse och kom med många relevanta frågor.

Läroplan

I Japan kommer förskolan att få en ny läroplan nästa år och grundskolan får en 2020. Hittills har de nationella

läroplanerna i Japan inte sagt något om utomhusbaserat lärande. I de svenska läroplanerna nämns varken plats eller metod, det vill säga de didaktiska frågorna "Var" och "Hur" besvaras inte av läroplanerna, det är upp till varje enskild lärare att avgöra detta. Det gör att det finns stort utrymme för en svensk lärare att välja lärandemiljöer utomhus när det är lämpligt. Och i de fall där till exempel orden "närmiljö" och "fältstudier" används i vår läroplan är valet av en lärandemiljö utomhus en självklarhet. I Japan har kommunerna lokala planer som också är väldigt strikta och ger inget utrymme för att lära in ute. Förhoppningen är att den nya nationella läroplanen för skolan ska öppna för möjligheter till lärande utomhus.

Platsen

Ett annat problem i Japan är att det kan vara svårt att hitta platser för lärande utomhus, särskilt om platsen ska vara av naturkaraktär. I Sverige ger ju allemansrätten fantastiska möjligheter till lärande utomhus, men i Japan kommer eleverna bli hänvisade till mer urbana miljöer som skolgårdar och parker. På de ställen vi besökte var bebyggelsen mycket tät och där naturen tog vid i stadens utkant var det mycket branta skogsklädda berg som var svårtillgängliga. Utanför Sapporo där vi höll workshop på en vacker plats fanns ett elstängsel runt området som visade sig var till för att hålla brunbjörnarna borta. Även några mindre djur såsom fästingen, en giftig myrart och söderut några giftiga larver och ormar kan ställa till det för en utomhuspedagog. Så för att det utomhusbaserade lärandet ska kunna tillämpas i Japan behövs både platser, innehåll och metoder anpassas till japanska förhållanden.

Lyckad resa

Tillsammans med TEC har vi utvärderat våra föreläsningar och workshops under resans gång. Vi har diskuterat deltagarnas engagemang i de olika aktiviteterna och utifrån deras frågor ändrat i våra Power Pointpresentationer. Av deltagarnas reaktioner att döma har vi med all sannolikhet träffat rätt denna gång. Hos många av de ca 500 deltagarna vi mött har ett intresse för svensk utomhuspedagogik väckts och ett bevis för det är att vi redan innan hemkomst blivit inbjudna att komma tillbaka. Önskemålet är att vi nästa gång ska hålla längre workshops utomhus, och på de ställen där vi bara föreläste vill de prova olika aktiviteter utomhus.

Sveriges ambassad

Den avslutande föreläsningen arrangerades av Sveriges ambassad i Tokyo och var förlagd i Alfred Nobel Auditorium där 120 personer kommit för att lära sig mer om Nynäshamns Naturskola och svensk utomhuspedagogik. Arrangörerna var överraskade av det stora intresset och var tvungna att sätta stopp för fler anmälningar av säkerhetsskäl. Även Sveriges ambassad är nu intresserad av att vi kommer tillbaka nästa år, och då att vi håller en workshop utomhus, särskilt som det nästa år ska firas att Japan och Sverige har haft diplomatiska förbindelser i 150 år.

TEXT OCH FOTO: ROBERT LÄTTMAN-MASCH
OCH MATS WEJDMARK
NYNÄSHAMNS NATURSKOLA

Utematte mitt inne i Sapporo city.

Tobetsu Ecological Community på Hokkaido

When I visited Sweden the first time in 2014, I spent a couple of days in the countryside of Skåne and was surprised, that there was like a home far from my home in Hokkaido, northern part of Japan. Its landscape of vast farmland and big forest, large and warm house, relaxed local's lifestyle, and also the nature, I felt like I just return to my hometown by taking 9 hours by flight. Of course I was attracted. Since then I've been 5 times in Sweden and traveled around, I feel sympathy for that beautiful country in Scandinavia.

Our Programs in the woods

My work is about nature. A small organization called Tobetsu Ecological Community (TEC) that I belong to is trying to take children to the nature and do some activities for them, probably same as Swedish nature schools. Not only understanding about nature and get knowledge, we emphasize that we want them to get a feeling of Sense of Wonder for their learning through outdoor

environment. Learning starts from curiosity. Our programs are focused on the first-hand experience with using five senses to get a interest for the nature, rather than teaching about nature itself. But most important is, to have fun and joy.

This private, non-profit organization is run by my family and some members of supporters and volunteers. Even though the organization is quite small we have various kinds of programs such as school programs, weekend family camp, environmental meeting for high schoolers, international exchange, as well as community programs.

Our main course is a school program called Wonder School, that is for pupils who are in 5th grade in elementary school (ages 10 or 11). In our Hokkaido region, most of the public schools have a overnight school camp in the forest in 5th grade and we are having nature program for them when we are asked by the teacher. This program is managed by cooperation with Hokkaido prefecture government and we get paid from them to have

nature programs as the school hour. Each year we have around 35 ~ 40 classes from different schools and 2,000 ~ 3,000 pupils during summer time, from May to September. It more than 40,000 children for the last 15 years.

In this Wonder School program, we have several kinds of activities that are all combined with preparation and reflection. At first, we do some simple games to set children's mind

Collecting water creatures in the river.

into the nature before we get in. It's kind of preparation for work with five senses and socialize the groups by "secret bag" or "correcting the words" exercises for example.

Then they get into the forest and have the main activities within small groups of 15 or 20 pupils. They choose what they want to do in advance in the classroom and they get divided into several groups. River creature program is one of the most popular for the children. Its purpose is to collect the water creatures and observe them, but simply get into the river and splash the water is really fun. They can never keep their clothes dry until the end. "Haiku Hike" is a program to hike in the forest and make the Japanese poem called Haiku. At first they get a feeling of "sense of nature", and they express it to the group and share with friends.

We also have a night hiking

Wonder School program for a school class.

Hearing the sound of the tree with a stethoscope.

program and I really like it. In the darkness, each kids are totally different from daytime. With deep curiosity and a bit of fear in their face, they walk into the night forest. It is a kind of highlight of the day and it's good time to reflect.

In addition, our activities includes; greeting the oldest tree, nature art and craft, animal's life and bio-diversity, nature bingo and mystery quiz, and so on.

Afterwards, sharing about what they feel and what they thought in the group. Some of them make a report or newspaper of that school camp when they come back to their classroom.

On the other hand, we have family camp program in the forest that is held twice a year in the weekend. Every year we invite some guests like insects expert, mushroom teacher or nature musician. In 2015 we had guests from Leksand joined our camp as exchange project and they told a story of Swedish fairytale for Japanese children and ate sausages together. Glass-rooted international exchange, that is planned for sharing the ideas of outdoor education and children's learning, has just started.

Getting away from the nature

Our nature programs and its styles refer to American methods that is known as Interpretation, Nature Game, Project WILD and WET, and many other example introduced in Japan. These activities of environmental education have adapted into nature schools, educational groups, and

other scouting or volunteering groups, and spread out all around Japan as well as American camp style. While environmental issues are growing and alarming, and people's lifestyle is changing to be concentrated in cities, lots of nature schools are established and came to be known, although many of them are private businesses or non-profit groups.

However, there is still lots of concerns by the teachers, parents, and some experts about the lack of contact with nature and experience of it among youngsters. School camp, which is one of the few opportunities for nature experience in school, is held as a kind of recreation, just as a camp. In fact, there is nothing about Outdoor Education written in the school curriculum, nor nature activities are mostly connected to the school subject. Private nature schools are rarely cooperated with the school system as well. Even though "Experiential Learning" are recommended in the curriculum, children has few chances to go out to the forest both within the school

Family "music camp" with a nature musician.

and home. Getting into the nature is regarded as an event something special, we may be getting away from nature physically and mentally. Even many people feel afraid to be out as concerning that special skills or equipments or knowledge is required against any dangers of poisonous plants and aggressive animals. Some kids who joined our programs told me that she or he lives in the city and never ever look up the sky with stars, nor get into the river to play.

How we have connected with nature

Although we are losing it gradually, we actually used to have a close relationship

A guest from Leksand telling a fairy tale for the children.

with nature. In Japanese land nearly 70 percent are occupied by the forest (almost same as Sweden), people had lived locally in rural mountain area and originally developed traditional culture connected with nature. They believe that many kinds of deities and sacred spirits exist everywhere in the nature, inside of stones, trees, rivers, seas, forests, mountains and so on. Also they were the part of nature themselves. They never try to control it, just regard as a creations of nature itself and flexibly accept with respect and awe in any situations. This kind of way of thinking about nature are still remained and we can find it today in some shrines, temples, festivals, and our daily lives.

One of those ideas is now particularly trending in European countries and United state, as it's called "Shinrin-yoku" (forest bathing), is expression that somehow we can feel good and relaxing in the fresh air when we walk though the forest, it's like taking a bath of forest we describe. Recently, scientific research revealed its effort to be in the forest makes our body refresh and relax medically, and forest therapy is being promoted especially for elderly and stressed people. But I think Shinrin-yoku is like a concept that we share the empathy for the nature as our custom.

Nowadays, many people especially young persons are focusing on local community. Latest huge earthquake and following tragic disasters remind us about the importance of connection with nature and the others, and we realized we are losing it in the industrial society. Young workers quit their job and moved (or returned) to rural area for starting local business. Some of them launched a nature school or agricultural business, and their power could encourage and revitalize the communities that is now

facing significant challenges for population decline and aging, or lowing economic growth. Still nature has a good mood for us to gather together. Nature schools and other nature groups are getting to work within the local community. I think these are good changes to reviewing our quality of lives. Our organization is also working with local people to create the "community hub" in the nearest forest.

Think Globally, Act Community

When I went to Sweden, I surprised that people and their lifestyle is really close to the nature. I saw it at least in my eyes that they were frequently going out, children were playing even in the rain or snow, national park where I visited was full of visitors in the weekend. They really enjoy the nature, and outdoor education is based on their lifestyle.

In contrast, our lifestyle in Japan seems to be already changed and getting away from the nature. Although rich and diverse nature can be seen everywhere in Japan, but sometimes we may forget to enjoy the nature while concerning about serious environmental issues. Children may hesitate to touch the nature while taking care too much more than it's needed. If so, I would like to start again to enjoy the nature with children in my surroundings. And we need to review about how people have been related with nature in the past before we lost, I think it will give us the hint for the future.

We are now working on introducing Swedish way of outdoor education that is connected to school

Canoeing at Tobetsu river in the community program.

subjects in Japan in cooperation with Nynäshamn's Naturskola. We have visited them several times to see their activities and had lots of discussions. Last November (2017) we invited Mats and Robert from the nature school to tour around Japan and hosted many workshops for Japanese educators and administrators. There are promising possibilities for adapting into Japanese schools I feel.

I would like to keep cooperating with Sweden to share the ideas and we will try to promote the Japanese way of outdoor education. We can connect globally, and act locally in the community.

TEXT OCH FOTO: KAZANE YAMAMOTO
TOBETSU ECOLOGICAL COMMUNITY

Nature Schools in Japan

There are a lot of groups that are called Nature School in Japan, and they have various styles on their own. A research says more than 3,000 nature schools, that includes NGO/NPO or volunteer groups, private businesses and companies, governmental and enterprise-owned, and many other groups. Most of them are private and small organization, which has wide range of activities for the visitor and customer or within the community, such as environmental education, nature programs, camp and recreation, tourism, conservation, community program and social welfare, etc. Although they don't share the common style and administration, but still there are a large number of nature schools and they are active in Japan.

Winter program in the community forest.

Forest school

Det här är en sammanfattning av en artikel som Sohail Kahns, lärare på Newman University, har skrivit. Han är en av de lärare som besökt Naturskolan vid ett flertal tillfällen med sina lärarstudenter. Jag försöker här återge några aspekter han tar upp i sin artikel. Hans utförligare version går att läsa som PDF på Naturskoleföreningens hemsida, där han bland annat tar upp bakgrunden till Forest school i UK med tydliga kopplingar till forskning och besöken på Eskilstuna naturskola samt det gemensamma lärandeutbyte som under fyra år pågått mellan Mälardalens Högskola, Newman University och Eskilstuna naturskola.

Forest school

Termen "Friluftsliv" finns inte på samma sätt i UK som i de

skandinaviska länderna. Att vistas ute under en längre tid och därmed skapa naturkontakt har en mycket lång tradition här hos oss. Det finns vissa områden i UK som på liknande sätt försöker integrera undervisningen i naturen men urbaniseringen i UK har minskat möjligheten till den sortens upplevelser.

Forest schools vill försöka motverka trenden och säkerställa att elever får en meningsfull upplevelse och naturkontakt. Majoriteten av Forest school-programmen som bedrivs i den ordinarie undervisande skolan riktar sin verksamhet främst till elever i de yngre åldrarna. De är få skolor i UK som har en Forest school för de äldre eleverna. Forest school är en Engelsk term som utvecklades av Bridgewater College. De blev inspirerade av vad de såg när de besökte danska (Forest or Wood kindergarten) eller (Nature

kindergarten) 1993 och utvecklade ett program som riktade sig mot de yngre åldrarna och barn med speciella behov och som kom att bli kallade Forest schools.

Sedan Early Years Foundation Stage Curriculum (DfES, 2007) finns vikten av utomhuspedagogiskt lärande inskrivet i läroplanen. Det gör det möjligt för skolorna att själva bestämma om man vill ha en Forest school. Det ska i sammanhanget nämnas att sedan den reviderade Early Years Foundation Stage Curriculum (EXPSC), 2012 inte längre finns med att eleverna måste ha daglig utevistelse.

Sohail fortsätter att beskriva läroplans mål, forskning och kopplingen till utomhuspedagogik mer utförligt i sin artikel.

I UK finns en strävan och en vilja från politiskt håll men även från andra organisationer att säkerställa att fler elever ska få möjlighet till undervisning utanför klassrummet för förståelse och känsla för naturens betydelse och världen omkring oss, och att utomhuspedagogik är en resurs som ger läroplanen ett djup, något som alla elever ska erbjudas oavsett ålder, för sin personliga, sociala och psykiska hälsa.

Att få vara ute och röra på sig skapar positiva band till naturen och varje meningsfull upplevelse ger inte bara möjligheter till minnen för livet, utan även påverkar våra framtida val och vårt sätt att leva. Lärandet förstärks. "the research within the LOTC (The Learning Outside of the Classroom) manifesto emphasizes that learning is maximized when physical, visual and naturalistic ways of learning are combined alongside our mathematical and linguistic intelligence".

Även i UK ser man trenden att allt fler blir mer och mer stillasittande och bristen på naturkontakt för med sig både psykisk och fysisk ohälsa. Den ökande urbaniseringen och en rad omskrivna händelser som skedde i skolmiljö för några år sedan har gjort många föräldrar rädda för att barnen ska göra sig illa eller att något ska hända under utevistelsen. Det har blivit ett stort hinder för skolorna att bedriva utomhuspedagogisk undervisning i UK. Det krävs så mycket byråkrati för att säkerställa riskerna kring utevistelsen, även om den sker i

anslutning till skolgården, vilket gjort att personalen känner sig överväldigad av arbetet.

Från regeringshåll har man nu gått ut med ett dokument kring hälsa och risker där man vill upplysa och inte låta rädsla och myter ta över. Utan att hitta en balans mellan de vinster och den verkliga risk som finns kring utevistelsen.

Samarbetet

I sin artikel fortsätter Sohail Kahn att berätta om besöket på Eskilstuna naturskola som en del i deras strategiska plan. Sohail utbildar studenter till Forest school-pedagoger vid Newman University under de två dagarna på Eskilstuna naturskola. Då får studenterna ta del av:

- Hur man under en längre tid kan vara ute och arbeta praktiskt.
- Att bli medupptäckare och strukturerat arbeta tillsammans.
- Att skapa en fostrande relation till naturen.
- Inspiration att använda naturens eget material.
- Utveckling av sociala, känslomässiga, kognitiva, språkliga, emotionella och spirituella aspekter på lärandet.
- Olika verktyg och hur man gör upp en eld.
- Hur man på ett säkert sätt med riskbedömningar kan göra upp eld med elever.
- Reflekterande och praktiskt lärande.
- Att integrera lek i lärandet.

En av de positiva aspekter kring besöken enligt Sohail Kahn är hur det skapar en förståelse för vilken positiv inverkan utomhusmiljön har för barnens utveckling. Många av de studenter som besökt naturskolan har själva startat en Forest school och skapat en miljö för utomhuspedagogisk undervisning i sina skolor där de nu undervisar.

Under de fyra år som vi har samarbetat har vi haft möjlighet till ett lärandeutbyte mellan våra olika professioner vilket varit väldigt givande och vi alla ser fram emot ett fortsatt samarbete mellan Newman University, Mälardalens högskola och Eskilstuna Naturskola.

TEXT: MARLENE BIGREN
FOTO: MAGNUS SVARFVAR
ESKILSTUNA NATURSKOLA

Eskilstuna Naturskola i samarbete med Newman University i Birmingham

Naturskolan i Eskilstuna har under många år haft ett lärandeutbyte med Forest Schools i Birmingham, England och the Newman University som utbildar Forest School Teachers. Där naturskolan tagit emot studiebesök och praktikanter från lärarstudenter, lärare och rektorer.

I spåret av det samarbetet fick Naturskolan en förfrågan av Barn- och utbildningsförvaltningens internationella samordnare Madeleine Hansen att planera ett kursupplägg för två fortbildningsdagar ute på naturskolan. I slutet av januari 2014 kom den första gruppen lärarstuderande och deras tre lärare från Newman University, Birmingham till Naturskolan och sedan dess har vi haft årliga träffar. Dessa två dagar har innehållit:

Dag 1

Denna dag har handlat om hantverksteknik, eld samt de tre grundläggande principer för att trivas ute, torr – varm – mätt. Under dagen får studenterna prova på att slöjda med olika naturmaterial. Vi använder oss av ull där studenterna får prova på att spinna, karda, nål- och våttova. Vi växtfärgar ullgarn och använder lera som vi bränner i elden. Vi täljer i färskt trä och med hjälp av knivskola och täljhästar tillverkas allt från potatisstickor till hängare och slungpinnar. Slungpinnarna och det färgade ullgarnet används i slutet av dagen till en gemensam repväv.

Lunchen tillagas tillsammans ute över öppen eld, där studenterna själva får prova att göra upp eld. Soppan har bestått av grönsaker och till det bakar de bröd som får jäsa på magen. De gräddas sedan på Muurikka och äts till soppan. De fortsätter med olika hantverk och dagen avslutas sedan

med reflektion genom naturkonst, drama, skulpturer i snön eller med hjälp av slyn som fått omvandlas till kolkritor i elden.

Dag 2

Under dag två har vi visat hur vi arbetar med de olika skolämnena utomhus. Så som utematte, språkinläring, hållbar utveckling, naturvetenskap och det naturvetenskapliga arbetssättet och hur vi praktiserar det.

Lunchen dag två tillreds i grupper där varje grupp får prova på någon matlagningsteknik över öppen eld så som wok, reflektorugn eller i eldens glöd.

Under de båda dagarna får studenterna se hur man kan använda saker ifrån naturen, de får praktisera, använda rörelse, minnesträning, faktakunskaper, sinnen, lekfullhet, samarbete och reflektion. De får också se material vi använder och chans att köpa våra böcker.

TEXT: MARLENE BIGREN
FOTO: MAGNUS SVARFVAR
ESKILSTUNA NATURSKOLA

Internationellt samarbete för gröna skolgårdar

Naturskolan i Lund har varit med i det internationella skolgårdsnätverket ISGA (International School Ground Alliance) sedan starten 2011. ISGA är ett globalt nätverk av organisationer och enskilda yrkesverksamma utbildare, arkitekter, planerare och forskare som arbetar för att berika barns lek och lärande genom att förbättra hur skol- och förskolegårdar utformas och används. Nätverket bildades i september 2011, under den andra internationella skolgårdskonferensen, i San Francisco. Initiativtagarna till nätverket var Sharon Danks (Green Schoolyards America, USA), Mary Jackson (Learning Through Landscapes, Storbritannien) och Cam Collyer (Evergreen, Kanada). I ett samtal med Anders Wänge Kjellsson får vi veta bakgrunden till samarbetet, vad som varit framgångsfaktorer, vilka lärdomar det gett och hur det påverkat arbetet på hemmaplan.

Hur började samarbetet för Naturskolans del?

Vi på Naturskolan i Lund träffade Sharon Danks redan 2001. Hon kände till vårt arbete med Gröna skolgårdar och kom till Lund för att göra research till sin bok *Asphalt to Ecosystems*. Vi tog henne runt till skolor och förskolor som utvecklat inspirerande gårdar. Så när det var dags för konferens 2011 blev vi inbjudna, och tackade ja! Det var med stolthet vi kom till San Francisco. Sharon hade gjort ett bra arbete med att sprida information i sitt stora nätverk och många vi träffade där kände till oss och var imponerade över vårt arbete.

Vilka är framgångsfaktorerna?

Det är svårt att sätta fingret på vad som gör att ISGA fungerar så bra. Naturskolan har deltagit i andra internationella projekt tidigare, där skolor i olika länder varit samarbetspartners. Dessa har varit bra men när projektiden varit över har det runnit ut i sanden. ISGA är ett uttalat

långsiktigt arbete, och där är tid inte någon begränsande faktor. För lärare är internationella projekt oftast en stor insats som kräver mycket extra arbete, något som är svårt att upprätthålla i längden. De flesta som är med i ISGA jobbar som landskapsarkitekter, utomhuspedagoger, stadsplanerare, akademiker, osv., med större möjlighet att driva internationellt arbete. Det är ett gäng otroligt drivna och kunniga personer som alla brinner för frågorna, vilket naturligtvis är en stor fördel.

Att ses, lära känna varandra och ha kul tillsammans är också en nyckelfaktor! Då blir det mycket enklare att förstå varandra, samarbeta och komma överens. Skolgårdskonferenserna har anordnats nästan årligen sedan 2010 och de har varit viktiga för att möjliggöra allt som nätverket åstadkommit.

Jag minns fortfarande konferensen i San Francisco. Den hade ett briljant upplägg. Först konferens i tre dagar och sedan två dagars efterföljande retreat för ISGA:s ledningsgrupp, med syfte att fördjupa samarbetet och planera för framtida riktning. Istället för att alla skiljs åt efter tre intensiva konferensdagar kunde man fortsätta snacka, uppfyllt av allt man fått med sig. Under denna första retreat skapades en härlig stämning, som vi också försöker skapa när vi håller fortbildning – att folk ska känna sig bekväma och må bra. Det fanns ett helhetstänk som var väldigt fint. Det var trevligt boende och god mat, sociala aktiviteter på kvällen och härligt klimat. Sedan hade de samma upplägg för sovarrangemanget som naturskoleföreningens årsmöten, att inte ha enkelrum. Istället får man bo ihop med andra och tvingas lära känna varandra. Formen är viktig. Det gäller att få till en balans mellan att ha effektiva arbetsmöten och att ge tid till den sociala biten. Samtliga efterföljande ISGA-konferenser har tagit efter detta upplägg.

De senaste åren har vi ägnat mycket tid och kraft åt att sätta upp en organisationsstruktur. Jag var skeptisk till att formalisera nätverket i början. Jag tyckte bara det skulle bli tråkigt, krångligt och onödigt, att börja ta betalt till exempel. Men så småningom förstod jag att det faktiskt behövs. Internationellt arbete gör sig inte av sig självt. Många har lagt ner

Anders Wänge Kjellsson närmst i bild, på ISGA-konferensen 2011.
Foto: Eva Persson

*Fokuserad arbetsgrupp under retreat efter ISGA-konferensen 2015, Bali.
Foto: Sharon Danks.*

mycket ideell tid och pengar ur egen ficka för att få allt att funka. I längden är det naturligtvis inte hållbart. Om vi ska kunna driva arbetet framåt behövs saker som hemsida, layout och material. Sânt kostar, och då behöver vi intäkter. Att ha en tydlig organisation ger också mer tyngd när vi driver frågor och vill få andra att ställa sig bakom dessa.

För att få till denna infrastruktur behövs det regler – för hur organisationen ska se ut, hur beslut fattas, vem som har mandat, osv. Vi har kommit fram till en organisationsstruktur som består av ett ledarskapsråd, en styrelse och flera arbetsgrupper. Det är fortfarande i startfasen men allt finns numera nerkrivet.

Vilka lärdomar har samarbetet gett?

Jag har insett vilket otroligt omständigt arbete det kan vara att försöka komma överens i en stor grupp, där alla har olika ingångar i en fråga, verkar i olika kontexter, och med olika förutsättningar. Att ta fram deklarationen om det nödvändiga risktagandet var en process som tog tre år, där många parter skulle förhandla och kompromissa om både innehåll och formuleringar. Vad som fungerar i vår kontext kanske är otänkbart i någon annans. Det krävs en stor dos ödmjukhet och förståelse för att det ska fungera smidigt. Jag har till exempel mer förståelse för att saker och ting inte blir gjorda i tid inom ISGA än vad jag kanske skulle ha haft i andra sammanhang.

En viktig ingrediens är tillit. Återigen blir detta med att känna varandra viktigt. Jag kan respektera andras hållning och synpunkter även om jag inte håller med – för att jag

litar på att alla vill att det ska bli så bra som möjligt, att vi har samma mål.

Det har också varit lärorikt att känna på hur det är att vara i minoritet, tex. att försöka hänga med på möten som förs på engelska, som leds och domineras av dem som har engelska som modersmål. Då gäller det att våga fråga om ord och begrepp som man inte förstår, och påminna om att alla inte deltar på samma villkor.

Vad har ISGA inneburit för arbetet på hemmaplan?

Vi har fått många tankar och erfarenheter från andra i nätverket som vi tagit med oss till Sverige och till Lund. Det nödvändiga risktagandet är ett sådant exempel. Det blev en aha-upplevelse när jag första gången hörde Bernard Spiegel prata om det på ISGA-konferensen 2011.

Han satte ord på något som vi själva tänkt på men som ingen pratade om i Sverige. Det kan ibland vara svårt att vara profet på hemmaplan, så vi ordnade en konferens i Lund året därpå och bjöd hit honom. Efter det har vi ihärdigt spridit dessa tankar, på föräldramöten, arbetsplatsträffar, möten i samverkansgrupper, osv. Långsamt har vi byggt upp en opinion för det nödvändiga risktagandet.

Det har också varit inspirerande att följa hur Bernard Spiegel och professor David Ball tagit upp kampen mot det stora globala standardföretaget ASTM, och ifrågasatt deras förslag på ändrade huvudskadekriterier. Det skulle leda till att höjder måste sänkas och fallunderlag förändras på skol- och förskolegårdar, samt i

offentliga miljöer världen över – för enorma summor. Bernard och David påpekade att ASTMs uträkningar inte tog någon hänsyn varken till hur människokroppar fungerar, hur barn agerar eller till barns behov. Ingen hade utmanat standards på detta sätt tidigare. Det lärde mig att standards inte är något givet som vi måste följa, utan något vi ska diskutera, ifrågasätta och påverka.

Detta har också inspirerat oss till att hålla utbildningar kring standards och lekplatsinspektioner i Lund. Förra året anordnade vi i samarbete med en erfaren lekplatsinspektör tre utbildningstillfällen som riktade sig till pedagoger, skolledare, förvaltare och landskapsarkitekter i kommunen. Jag tror att vi har påverkat både inspektörens och deltagarnas syn på vikten av det nödvändiga risktagandet och att våga ifrågasätta standarden. Det finns mycket att arbeta vidare med på det området, samtidigt som vi fortsätter att uppmuntra förskolechefer och rektorer att våga satsa på utmanande skolgårdar. Vetskapen om att vi har ett helt internationellt nätverk i ryggen och att samma arbete görs av en massa människor världen över är en fantastisk känsla!

TEXT: NATURSKOLAN I LUND

Retreat efter ISGA-konferensen 2016, Lund. Foto: Cam Collyer.

Läs vidare

ISGA: www.internationalschoolgrounds.org

Bernard Spiegels websida: www.bernardspiegel.com

ATT LÄRA IN SFI UTE

Den här kommande boken vänder sig till lärare som undervisar vuxna i Svenska för invandrare (SFI), men övningarna går också bra att använda i undervisning för ungdomar som nyligen kommit till Sverige. Många av övningarna har sitt ursprung i boken *Att lära in svenska ute*, där de prövats och använts under många år, men i den här boken har de anpassats till vuxna elever som lär sig svenska som andraspråk. Dessutom har flera nya övningar tagits fram för denna bok. Nedan presenteras några av övningarna.

Övningarna i boken är anpassade till kursplanen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

Det mest centrala i läroplanen är att eleven ska utveckla sin kommunikativa förmåga. Detta innebär att eleven kan kommunicera, såväl muntligt som skriftligt, utifrån sina behov. Vår beprövade erfarenhet som utomhuspedagoger visar att rummet utanför det traditionella klassrummet är mycket effektivt för att utveckla kommunikativ förmåga.

Den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare består av tre olika studievägar, 1, 2 och 3. Studieväg 1 vänder sig i första hand till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem som är vana att studera. Kunskapskraven är formulerade utifrån fem kunskapsområden: hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion, muntlig produktion och skriftlig färdighet. Vår ambition har varit att anpassa bokens övningar till de olika studievägarna. Alla övningar har en matris för de fem kunskapsområdena, så att lärare lätt ska kunna se vilka kunskapsområden övningarna täcker in.

TEXT: HELENE GRANTZ, STINA
LINDBLAD, ROBERT LÄTTMAN-MASCH,
MATS WEJDMARK, AMMI WOHLIN

PROMENADBINGO

Syfte

Syftet med aktiviteten är att eleverna ska få lära sig uttala och förstå några utvalda vanliga ord förknippade med naturen och närmiljön.

Beskrivning

Genom en enkel naturbingo i närmiljön, naturen eller parken kan eleverna utöka sitt ordförråd när det gäller vanligt förekommande föremål. Genom att parvis undersöka närmiljön får de möjlighet att kommunicera olika saker de ser.

Studieväg 1-2

Förbered övningen genom att kopiera bingobrickorna ur bokens kopieringsunderlag och dela ut dem till eleverna. Gå igenom orden och deras betydelse innan ni går ut.

Låt eleverna gå parvis längs en bestämd sträcka eller röra sig fritt inom ett bestämt område. De kryssar för de föremål de ser och bingo ropar de när de får en rad full, sedan två rader och till slut hela brickan. Eleverna kan fotografera föremålen och skriva in namnen med hjälp av lämplig app i sina smartphones. Då kan de tillsammans bygga upp ett lexikon med bildstöd som är anpassat för sin egen närmiljö.

Material: bingobrickor ur kopieringsunderlaget.

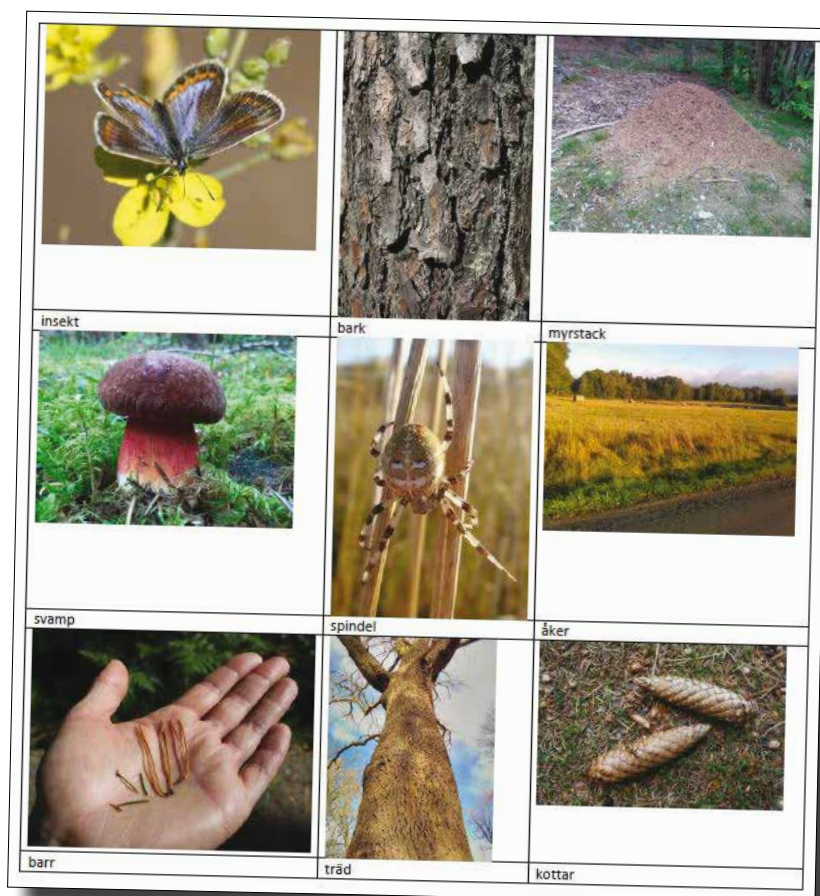
Hörförståelse

Läsförståelse

Muntlig interaktion

Muntlig produktion

Skriftlig färdighet

Bingobrickor till promenadbingo kommer att finnas i kopieringsunderlaget. De kommer vara indelade i natur- och urban miljö.

VART SKA JAG?

Syfte

Syftet med övningen är att eleverna ska kunna läsa och visa sin förståelse för korta, tydliga instruktioner genom att agera utifrån dem. Eleverna ska också kunna skriva instruktioner med anpassning till syfte och mottagare.

Beskrivning

I den här övningen får eleverna träna på att förstå och följa en vägbeskrivning till en specifik plats. För att kunna göra det behöver de utveckla förståelse för en lång rad begrepp, både uttryck för hur en går - rakt fram, höger, kors och så vidare - prepositioner som innan, efter, bakom och liknande samt föremål som går att relatera till exempelvis staketet, häcken eller lyktstolpen.

Studieväg 2-3

Dela in eleverna i par och låt sedan varje par välja en sträcka mellan två punkter som de vill beskriva. Låt varje par skriva instruktioner ute på plats, så att de ser detaljerna utmed vägen och använder dem i beskrivningarna. Ge varje par en "skatt" som de kan lägga vid målet, så att de som ska använda beskrivningen vet att de hittat fram. Om aktiviteten görs i en park så kanske beskrivningen kan bli som i det här exemplet: "Gå rakt fram 20 meter på cykelvägen, sväng vänster i korsningen. Efter parkbänken på höger sida, sväng höger. Målet är bakom gungställningen."

Låt paren sedan byta vägbeskrivningar med varandra. Den ena eleven ska läsa och den andra följa instruktionerna. När båda paren hittat skatterna, låt dem diskutera med varandra hur de tänkte och vad som var tydligt eller otydligt i beskrivningarna.

Material: papper och penna

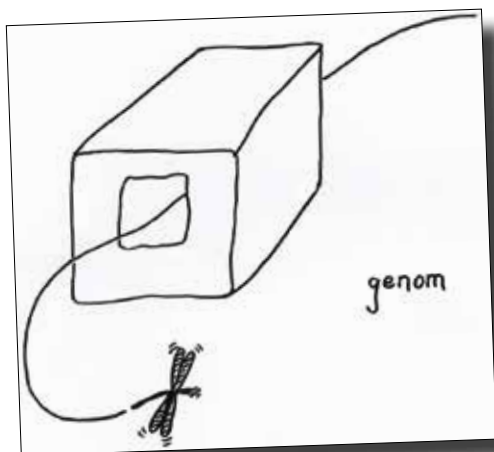
Hörförståelse

Läsförståelse

Muntlig interaktion

Muntlig produktion

Skriftlig färdighet

Till vissa övningar kommer det att finnas bildstöd i form av illustrationer eller fotografier.

BREVET

Syfte

Syftet med övningen är att eleverna ska skriva beskrivande, redogörande och argumenterande texter om ett bekant ämne till någon de känner.

Beskrivning

Eleverna fotograferar och skriver om en plats för att sedan skicka sina bilder och beskrivande texter till en mottagare.

Studieväg 1-2

Ta en gemensam promenad i skolans närområde och låt eleverna fotografera platser eller saker som de känner igen med mobiltelefon eller kamera. Skriv ut bilderna eller klistra in dem i ett ordbehandlingsprogram när ni kommer in och låt eleverna svara på dessa frågor när de skriver:

Vad ser du på bilden?

Varför tog du bilden?

Be sedan eleverna att skicka bilden och texten, i ett mail eller som ett vykort med en hälsning till någon som de känner.

Studieväg 2-3

Ta en promenad, gemensam eller i grupper i skolans närområde. Låt eleverna fotografera en plats eller en företeelse som de vill berätta om för någon de känner och be dem svara på frågorna:

Vad tycker du om på platsen? Varför?

Vad tycker du inte om på platsen? Varför?

Hur känns det på platsen? Känner du dig trygg eller otrygg? Varför?

Skicka breven via postlådan eller mailen och vänta på svar!

Material: Mobiltelefon eller kamera, papper och penna, eventuellt kuvert och frimärken.

Kopieringsunderlag: Kortet med frågor till studieväg 2-3

STUDIEVÄG 1-2

Hörförståelse

Läsförståelse

Muntlig interaktion

Muntlig produktion

Skriftlig färdighet

STUDIEVÄG 2-3

Hörförståelse

Läsförståelse

Muntlig interaktion

Muntlig produktion

Skriftlig färdighet

“THE SWEDISH FIKA”

Syfte

Syftet med övningen är att eleverna ska utveckla sina interkulturella kompetenser genom att reflektera över egna kulturella erfarenheter och jämföra dem med företeelser i Sverige.

Beskrivning

Övningen går ut på att gruppen ska få lära känna varandra på ett avslappnat sätt och diskutera de oskrivna sociala regler som finns i vardagen inom olika kulturer.

Studieväg 1-2 och 2-3

Diskutera i klassrummet vad som menas med “fika” i Sverige och vilken betydelse det har i sociala sammanhang. I Sverige är fika för de flesta kaffe eller te med något sött bakverk till. Finns det liknande traditioner i elevernas hemländer? Vad bjuder de en gäst på? Är det lämpligt att komma oanmäld? Är det ok att tacka nej eller lämna en del av det som bjuds på fatet?

Gå till en plats i naturen som passar för en picknick. Uppmana eleverna att under promenaden till platsen diskutera två och två i vilka sammanhang de brukar äta utomhus, om de brukar göra det? Förklara det grundläggande i allemansrätten, att alla som vistas i Sverige får röra sig fritt i naturen utanför tomtmark, så länge de inte stör eller förstör. Om ni är i skogsmiljö, berätta också vad som är tillåtet att plocka där ni är, blommor som inte är fridlysta, bär och svamp till exempel. Låt de elever som vill ta med sig något ätbart att bjuda de andra på. Koka gärna kaffe och te över öppen eld eller på stormkök eller ta med dryck i termos. Se till att tillsammans ta hand om allt skräp när ni går hem och sortera det gärna om ni passerar en återvinningsstation.

Material: termos eller stormkök alternativt material för att göra öppen eld, vatten, kaffe och te med tillbehör, muggar, sittunderlag. Fikabröd som tas med av eleverna själva.

Hörförståelse

Läsförståelse

Muntlig interaktion

Muntlig produktion

Skriftlig färdighet

Fotosyntesstafett

Eleverna delas in i små grupper. Uppgiften är att i en stafett springa efter den rätta mängden koldioxid- och vattenmolekyler för att bygga ihop en sockermolekyl. Koldioxiden och vattnet hämtas med "molekylhämtare" utklippta t.ex. ur äggkartonger. Molekylerna ska sättas i äggkartonger el.dyl. på marken. Det syre som blir över sätts i en burk bredvid.

Material för 5 grupper (se bilder):

- Fem molekylhämtare för koldioxid (plats för tre atomer: 2 syre och 1 kol).
- Fem molekylhämtare för vatten (plats för tre atomer: 2 väte och 1 syre).
- Flirtkolor i tre olika färger för kol (minst 30 st.), väte (minst 60 st.) och syre (minst 90 st.).
- Ask för flirtkulorna som är koldioxid och en annan ask för de som är vatten.
- Bild av en vatten- och en koldioxidmolekyl.
- Något att samla sockermolekylens atomer i: t.ex. 20 st. äggkartonger med plats för sex ägg (4 st./grupp) eller 5 st. äppelkartonger med plats för minst 24 äpplen (1 st./grupp).
- 5 burkar att sätta syreatomer i.
- 5 st modeller (A4) av hur atomerna ska sättas i ägg- eller äppelkartongerna (dessa behövs inte om man i botten av kartongerna märker ut med bokstav och/eller färg vilken atom (flirtkula) som ska sättas dit, t.ex. gul + C).

Aktivitetens gång

1) Vid behov en kort repetition/

introduktion av begreppen fotosyntes, grundämne, atom och molekyl. Visa en bild av en vattenmolekyl ("ser ut som Musse Pigg") och en bild av en koldioxidmolekyl och berätta vilka atomer som finns i dessa molekyler. Berätta för eleverna att de ska få göra som växterna i fotosyntesen och med hjälp av solens ljus bygga en sockermolekyl av vatten och koldioxid.

2) Kol (för fem grupper minst 30 st. flirtkolor) och syre (minst 60 st. flirtkolor) sätts i en ask och väte (minst 60 st. flirtkolor) och syre (minst 30 st. flirtkolor) i en annan. Presentera flirtkulorna och berätta vilken färg som är vilken atom. Askarna sätts på ett lämpligt avstånd från gruppen. En bild med förklarande text av vattenmolekylen och koldioxidmolekylen sätts ut vid vardera asken.

3) Dela in eleverna i grupper. Varje grupp får 4 stycken äggkartonger (eller annat lämpligt material där sockermolekylens 24 atomer ryms), en modell på hur många av olika atomer det behövs för en sockermolekyl, en molekylhämtare för vatten, en molekylhämtare för koldioxid och en burk för det syre som blir över.

4) Gå igenom reglerna för stafetten.

- HELA molekylhämtaren ska fyllas med de rätta atomerna (man får inte hämta t.ex. bara en kolatom)

- Gruppen ska hämta sex gånger vatten och sex gånger koldioxid. Du kan välja ett av följande alternativ:

a) Låta eleverna själva ska klura ut hur många molekyler de ska hämta av var. Då gäller det att ha extra

flirtkolor för varje atom, eftersom det kan hända att grupperna hämtar för många molekyler.

b) Berätta för eleverna att de ska springa 6 gånger efter en vattenmolekyl och 6 gånger efter en koldioxidmolekyl. Brukar rekommendera att de börjar med att hämta antingen koldioxid eller vatten och sedan byter till den andra molekylen (lättare att hålla räkningen).

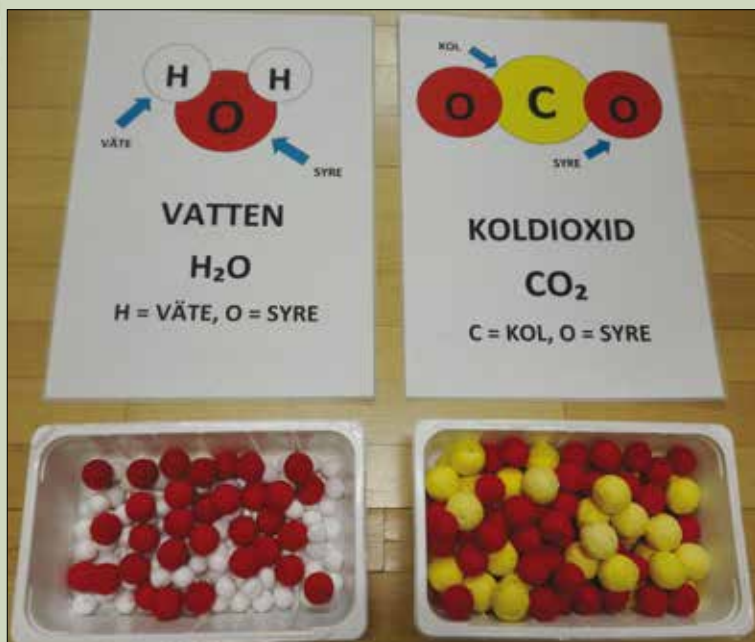
- Man kan ha en elev från varje grupp att befinna sig vid vattenmolekylerna (vid "rötterna") och ge de rätta atomerna till den som hämtar och en annan elev från varje grupp vid koldioxiden (vid "bladen").

- Atomerna ska sättas i kartongerna på marken INNAN följande elev springer iväg. Som stöd för byggandet har grupperna en A4 där sockermolekylens rätta antal olika atomer är avbildade (se bild på följande sida). Man kan också utse en elev per grupp som är ansvarig för att sätta atomerna på rätt plats.

- De atomer som blir över sätts i en skild burk på marken. Du kan välja att inte berätta för eleverna på förhand vilka atomer dessa är (syre).

Efter stafetten: Repetera tillsammans med eleverna vad det var som hände i aktiviteten. Hur många atomer av kol (6), väte (12) och syre (6) innehåller sockermolekylen och hur många atomer totalt (24 st.)? Vilka atomer blev över och varför? Varje grupp har 12 extra syreatomer, ifall de hämtat rätt antal molekyler. Med elever från högre klasser kan även formeln för fotosyntes gås igenom.

NATURRUTAN

Vatten och koldioxid av flirtkulor. De röda kulorna är syre, de vita är väte och de gula är kol. Foto: Pia Lindström.

"Molekylhämtnare" för vatten och koldioxid.
Foto: Pia Lindström.

Äggkartonger för en sockermolekyl och en modell som stöd för byggandet av molekylen. Syret som blir över sätts i en skild burk. Foto: Pia Lindström.

Ifall du vill ha ett material som håller i alla väder kan du använda t.ex. faner. På bilden Tammerfors naturskolas molekylhämtnare och ett blad med platser för sockermolekylens alla atomer. Atomerna är i detta fall av metall.
Foto: Jenni Skaffari, Tammerfors Naturskola.

Källa: Den ursprungliga idén kommer från Tammerfors naturskola i Finland (Tampereen luontokoulu Korento). Aktiviteten är bearbetad och nedskrivet på svenska av Borgå naturskola i Finland, pia.lindstrom@porvoo.fi, <https://peda.net/porvoo-borgå/mytagv/plk>

Välkommen på Naturskoleföreningens årsmöteskonferens i Eskilstuna 18-20 april 2018

Anmälan och mer information på
www.naturskola.se
Obs! anmälan senast den 31/3.
Årsmöteshandlingarna finns på
Naturskoleföreningens hemsida och
årsmötet startar 09.10 torsdag den
19 april och pågår till 11.30.

Läromedel

Att lära in matematik ute 2, 2012, bok av Molander, Bucht, Wejdmark, Lättman-Masch, 218 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in engelska ute 2, 2016, bok av Lotta Carlegård. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära språk ute. Förskolan. 2017, Bok av Molander, Bucht, Engman, Axellie 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Play and learn mathematics outdoors. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 218 kr inkl moms. Engelsk översättning av boken ovan. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute året runt, andra rev. uppl. 2011, bok av Lättman-Masch och Wejdmark, Nynäshamns Naturskola, 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära teknik ute, 2009, bok av Carina Brage. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in svenska ute, andra rev. uppl. 2016, bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Wohlin, Persson, Grantz, Lindblad, Sang. 218kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute. Övningar i bakfickan. 2013, bok av Molander, Bucht, Lättman-Masch, Wejdmark 99 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära naturvetenskap och teknik ute. 2014. Bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Jacobsson, Persson, Ekblad. 299 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute för hållbar utveckling. 2015, bok av Behrenfeldt, Brömster m.fl. 299 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Learning in the outdoor classroom. 2015, antologi på engelska med aktiviteter från olika böcker i Att lära in ute-serien. 130 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Hantverk, estetik och slöjd, 2015, bok av Ingemar Nyman, 249 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 250 sidor, 400 övningar, 90 kr + moms. Utförsäljning! germund.sellgren@gmail.se

Utomhusdidaktik, bok av Lundegård, Wickman, Wohlin, Studentlitteratur

Naturkontakt, berättelser, bok av Ammi Wohlin, 60 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Välkommen in i naturen, omarbetad och nyinspelad 2012, finns på iTunes, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Med öppna ögon, musik-CD, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Matematikmusik, musik-CD, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Smådjur på land, häfte 30 kr, Falu Naturskola, naturskolan@falun.se

Bland vattenfisar och virvelbaggare i Vattenriket, 50 kr inkl moms + porto. Beställs genom sam.peterson@kristianstad.se

Vattenkort med vattendjur, 50 kr inkl moms, linda.elisabeth.vestman@vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 250 kr inkl moms, linda.elisabeth.vestman@vasteras.se